

annis. Nam primo anno celebratum est in *Egypto*; se-
cundo in deserto *Sinai*, ut dictum est. Ab eo tempore per
38 annos usque ad transitum *Jordanis* omissum est. Non
enim *judæi*, qui transibant *Jordanem*, erant circumcisi,
ac proinde non poterant celebrare *Pascha*. Unde *Josue*,
cum vellet post transitum *Jordanis* in *Galgala*, seu in
campestribus *Jerico*, renovare immolationem agni, prius
mundavit omnes circumcisos: (*Josue* v, 2.) Deinde tem-
pore regum sèpè omissum est. Unde *Ezechias* et *Josias*
hortati sunt populo, ut omnes venirent *Jerosolymam*,
et ibi juxta legem celebrarent *Phase*: (4 Reg. xxii, 21,
et 2 Paral. xxx, 1.) Denique intermissum est tempore
captivitatis *Babylonicae*. Unde post captivitatem, cum *ju-
dæi* rediissent *Jerosolymam*, cœperunt iterum immolare:
(1 Esdr. vi, 19.) Atquæ hæc ex *Scripturis* dicta sufficiant.

DE ALIIS ALIARUM SOLEMNITATUM SACRIFICIIS.

25. Præter juge sacrificium, quod quotidie, et præter
agnum paschalem, qui in *Paschate* offerebatur; erant
alia sacrificia, quæ in reliquis solemnitatibus offerri de-
bebant ex præscripto legis. Erant autem hæc solemnitates:
1. Sabbathum: 2. Neomenia, seu initium mensis luna-
ris: 3. Solemnitas azymorum, quæ incipiebat postridie
Paschatis: 4. Pentecoste: 5. Festum tubarum: 6. Festum
expiationis: 7. Scenopegia, seu festum Tabernaculorum:
8. Festum cœtus atque collectæ. De quibus fusius cap. 15
num. 51 et sequentibus.

26. Sacrificium Sabbathi describitur *Num.* xxviii, 9,
his verbis: «Die autem Sabbathi duos agnos anniculos
immaculatos, et duas decimas similæ oleo conspersæ in
sacrificio, et libamine quæ rite funduntur per singula
«Sabbatha in holocaustum sempiternum»

27. Sacrificium Neomenia: *ibid.* vers. 11: In «calen-
dis autem offeretis holocaustum Domino, vitulos de ar-
mento duos, arietem unum, agnos anniculos septem
immaculatos, et tres decimas similæ, oleo conspersæ in
sacrificio per singulos vitulos: et duas decimas similæ,
oleo conspersæ per singulos arietes: et decimam decimæ
similæ, ex oleo in sacrificio per agnos singulos: Holo-

«caustum suavissimi odoris atque incensi est Domino.
Libamenta autem vini, quæ per singulas fundenda sunt
«victimas, ista erunt: Media pars bin per singulos vitu-
los, tertia per arietem, quarta per agnum. Hoc erit ho-
locaustum per omnes menses, qui sibi anno vertente
«succedunt. *Hircus* quoque offeretur Domino pro pec-
catis.»

28. Sacrificium solemnitatis azymorum: *ibid.* v. 16:
«Mense autem primo, quartadecima die mensis, *Phase*
«Domini erit, et quintadecima die solemnitas. Septem
diebus vescentur azymis. Quarum dies prima venerabi-
lis, et sancta erit, omne opus servile non facietis in ea,
offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de
armento duos, arietem unum, agnos anniculos imma-
culatos septem: et sacrificia singulorum ex simila, quæ
conspersa sit oleo: tres decimas per singulos vitulos,
et duas decimas per arietem, et decimam decimæ per
agnos singulos, id est, per septem agnos. Et hircum
pro peccato unum, ut expietur pro vobis præter hol-
ocaustum matutinum, quod semper offeretis. Ita facietis
per singulos dies septem dierum in somitem ignis, et in
odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto,
et de libationibus singulorum, etc.»

29. Sacrificium Pentecostes: *Levit.* xxii, 15: «Num-
erabitis ergo septem hebdomadas plenas, id est, quin-
quaginta dies: et sic offeretis sacrificium novum Domino
ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos
de duabus decimis similæ fermentatae, quos coquetis in
primitias. Offeretisque cum panibus septem agnos im-
maculatos anniculos: et vitulum de armento unum, et
arietes duos, et erunt holocaustum cum libamentis suis,
in odorem suavissimum Domino. Facietis et hircum pro
peccato, duosque agnos anniculos hostias pacificorum.
Cumque elevaverit eos Sacerdos cum panibus primitia-
rum coram Domino, cedent in usum ejus. Et vocabitis
hunc diem celeberrimum atque sanctissimum.»

30. Sacrificium festi tubarum: *Levit.* xxii, 24: «Mense
septimo, prima die mensis, erit vobis Sabbathum me-
moriale, clangentibus tubis, et offeretis holocaustum
Domino. Quale autem debeat esse holocaustum, di-

sertè explicatur Num. xxix, 4: «Mensis septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea, quia dies clangoris est, et tubarum. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, et agnos anniculos immaculatos septem: et in sacrificiis eorum similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem: Et hircum pro peccato, qui offeretur in expiationem populi, præter holocaustum calendarum cum sacrificiis suis, et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis.» Ubi nota, festo tubarum tria fuisse sacrificia offerenda: unum ratione festi tubarum: alterum ratione Neomeniæ; tertium juge sacrificium, quod quotidie offerebatur. Et hoc significat Scriptura, cum dicit, «præter holocaustum calendarum, et holocaustum sempiternum,» quasi dicat: præter illa duo sacrificia, offeretis etiam illud tertium, quod jam prescripsi.

31. Sacrificium festi expiationis: Levit. xxiii, 27: «Decimo die mensis septimi dies expiationum erit celeberrimus, et vocabitur sanctus: affligetisque animas vestras in eo, et offeretis holocaustum Domino.» Hoc holocaustum describitur Num. xxix, 7, his verbis: «Decima dies mensis hujus septimi erit vobis sancta, offeretisque holocaustum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem: Et in sacrificiis eorum similæ oleo conspersæ, tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, decimam decimam per agnos singulos, qui sunt simul agni septem: Et hircum pro peccato, absque iis, quæ offerri pro delicto solent in expiationem, et holocaustum sempiternum cum sacrificio, et libaminibus eorum.» Ubi iterum nota, præter hircum pro peccato, debuisse offerri primò vitulum, cuius sanguis inferebatur in sanctuarium: secundò hircum alium, super quem Sacerdos confitebatur peccata populi, et sic emittebatur in desertum: (Levitici xvi:) tertio juge sacrificium. Vide Liranum in cap. xix Numerorum.

32. Sacrificium Scenopegiæ seu Tabernaculorum: Le-

vitic. xxiii, 34: «A quintodecimo die mensis septimi erunt seriae Tabernaculorum septem diebus Domino: «septem diebus offeretis holocausta Domino.» Hæc holocausta septem dierum sigillatim exprimuntur: Num. xxix, 13 his verbis: «Primo die offeretis vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos aquatuordecim: et in libamentis eorum similæ oleo conspersæ, tres decimas per vitulos singulos, duas decimas arietibus duobus, et decimam decimam agnis singulis: «Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, et sacrificio, et libamine ejus. In die altero offeretis vitulos de armento duodecim etc. Die tertio, vitulos undecim, etc.» Et sic deinceps. Hoc solum adverte, quod illis septem diebus omnia sacrificia sint eadem, excepto numero vitulorum. Nam primo die offerebantur tredecim vituli: secundo duodecim: tertio undecim: quarto decim: quinto novem: sexto octo: septimo septem. Singulis autem diebus duo arietes, quatuordecim agni, hircus pro peccato et juge sacrificium.

33. Sacrificium cœtus atque collectæ, quod, transactis septem diebus tabernaculorum, celebrabatur octavo die, describitur Levitici xxiii, 36: «Dies quoque octavus erit celeberrimus, et offeretis holocaustum Domino: «Est enim cœtus atque collecta.» Et Num. xxix, 35: «Die octavo offeretis vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem: sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos, et arietes, et agnos rite celebrabit: Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus ac libamine.» Sequitur communis clausula: «Hæc offeretis Domino in solemnitatibus vestris: præter vota, et oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine et in hostiis pacificis.» Unde constat, generatim loquendo, duplicita fuisse sacrificia: quedam necessaria ex præscripto legis; alia spontanea ex arbitrio et devotione offerentium. De prioribus, quæ fiebant in solemnitatibus, dictum est haec tenus. De posterioribus nihil necesse dicere in particulari, quia parum ad nostrum institutum.

DE IGNE, QUO UTEBANTUR SACERDOTES IN SACRIFICIIS.

34. Quinque certa sunt ex Scripturis: Primum est ignem quemdam à Deo cœlitus datum esse, qui consumpsit primum sacrificium, quod obtulit Aaron in deserto, postquam Sacerdos à Moyse consecratus est: quod contigit anno secundo egressionis filiorum Israel ex Ægypto. Sic enim legimus Levit. ix, 24: «Apparuit gloria Domini omni multititudini. Et ecce egressus ignis à Domino, «devoravit holocaustum, et adipes, qui erant super altare. Quod cum vidissent turbæ, laudaverunt Dominum, ruentes in facies suas.»

35. Alterum est hunc ignem debuisse perpetuo nutritiri et conservari à Sacerdotibus, ne unquam in altari deficeret. Levit. vi, 12: «Ignis in altari semper ardebit, quem nutriet Sacerdos, subjiciens ligna mane per singulos dies.» Et infra: «Ignis est iste perpetuus, qui nunquam deficiet in altari.»

36. Tertium est non alio quam isto igne potuisse uti Sacerdotes ad sacrificia. Hoc inde constat, quia Nadab et Abiu, filii Aaronis à Deo puniti sunt, quod alieno igne usi essent. Levit. x, 1: «Arreptisque Nadab et Abiu, filii Aaron, thuribulis, possuerunt ignem, et incensum de super, offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat. Egressusque ignis à Domino, devoravit eos, et mortui sunt coram Domino. Vide D. August. in questionibus super Levitic. quæstio 21.

37. Quartum est hunc ignem à secundo anno egressionis ex Ægypto, quo cœlitus à Deo datus est, perpetuo conservatum fuisse in altari Tabernaculi usque ad tempus captivitatis Babylonicae, quo et templum incensum est, et iudei in Babylone abducti sunt. Tunc enim in quodam puto à Sacerdotibus absconsus est: 2 Machab. 1, 19: «Cum in Persidem ducerentur patres nostri, Sacerdotes, qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari, occulte absconderunt in valle, ubi erat puto altus, et siccus, et in eo contutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus esset locus.» Hinc sequitur ignem

illum in toto tempore, quod præcessit captivitatem, toties mutasse locum, quoties Tabernaculum cum altari de loco in locum translatum est. Fuit ergo per 39 annos in solitudine. Postea cum filii Israel, transito Jordane, venissent in terram promissionis, fuit successivè in variis locis: 1 in Galgala: 2 in Silo: 3 in Nobe: 4 in Gabaon: 5 in Jerusalem, ædificato jam Salomonis templo. Ibique mansit usque ad captivitatem, ut dictum est.

38. Quintum est eundem ignem, post solutam captivitatem, jubente Nehemia, quæsitus fuisse à nepotibus eorum Sacerdotum, qui illum in puto absconderant, nec tamen inventum; sed pro eò repartam fuisse aquam crassam, quæ, oblato sacrificio, divinitus in ignem conversa est: 2 Machab. 1, 20: «Cum autem preteriissent anni multi et placuit Deo, ut mitteretur Nehemias à rege persidis, nepotes Sacerdotum illorum, qui absconderant, misit ad requirendum ignem: et sicut narraverunt nobis, non invenerunt ignem, sed aquam crassam. Et jussit eos aurire et adferre sibi: et sacrificia, quæ imposita erant, jussit Sacerdos Nehemias aspergi ipsa aqua, et ligna, et quæ erant superposita. Utque hoc factum est, et tempus adfuit, quo sol refusit, qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. Porro diem illum, quo ignis hic divinitus accensus est, habuerunt iudei pro solemnitate, et deinceps festum seu dies dati ignis appellata est. Et posteà in secundo templo eodem igne usi sunt in sacrificiis.

39. Porro in hoc igne, de quo hactenus dictum est, tria spectanda sunt, quæ mysterium habent: Primò quod sit à Deo datus: secundò quod illo solo, et non alio licuerit uti in sacrificiis: tertiò quod cum perisset, ex aqua crassa, per ministerium Sacerdotum, non sine magno miraculo recuperatus sit. Hæc, inquam, tria mysterium habent. Ex primo discimus ignem illum, quonos in novo Testamento perficimus sacrificium, cœlestem esse, nec aliud, quam ignem divinæ charitatis. Ex secundo nullum sacrificium Deo gratum esse sine hoc igne charitatis: 1 Cor. XIII, 3: «Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.» Ex tertio hunc ignem charitatis aliquan-

do in nobis perire per peccatum mortale , quod habet se
instar aquæ crasse : sed posteà , accedente absolutione
sacerdotali non sine magno miraculo reviviscere et re-
cuperari . De hoc igne loquitur Christus Luc . xii , 49 :
«Ignem veni mittere in terram , et quid volo , nisi ut ac-
cendatur ? » Vide Augustinum in Psal . xcvi .

DE SACRIFICIO NOVI TESTAMENTI , QUOD PER SACRIFICIA
MOSAICA FUIT PRÆFIGURATUM .

40. In novo Testamento duplex est sacrificium : Unum
cruentum , quo Christus in ara crucis Deo Patri oblatus
est pro expiatione nostrorum peccatorum . Alterum in-
cruentum , quo idem Christus quotidie sub specie panis
et vini offertur in altari , partim in memoriam cruenti
illius sacrificii , partim ob has causas : 1. Ad colendum
Deum : 2. Ad gratiarum actionem pro beneficiis acceptis :
3. Ad impetranda nova beneficia : 4. Ad placandum
Deum .

41. Hæc duo sacrificia possunt dupliciter spectari :
Primò quoad rem oblatam : et sic non sunt duo , sed
unum . Nam in utroque est una et eadem res oblata ,
nempè Christus Dominus . Secundò quoad modum et ri-
tum offerendi : et sic duo sunt . Nam Christus in altero
oblatus est cruento modo , et in propria specie humana
per realem sui occisionem . In altero offertur incruento
modo , et sub specie aliena sine reali sui occisione .

42. Utrumque sacrificium est quasi primarium pro-
totypon , ad quod præfigurandum omnia sacrificia veteris
Testamenti ordinata sunt : sive illa fuerint Mosaica ,
de quibus actum est ; sive antiquiora Mosaicis , ut sacri-
ficium Abrahæ , Melchisedech , Job ; ut omittam reliqua .
Nam hæc omnia fuerunt typi seu figuræ nostri sacrificii .
Quod breviter sic explicabo .

43. In sacrificio cruento , quo Christus in cruce oblatus
est , multa spectari possunt : Primò quod fuerit uni-
genitus Dei filius : Secundò quod à Patre oblatus in mor-
tem : Tertiò quod Patri obsequentissimus . Hæc tria op-
timè præfigurantur per sacrificium Abrahæ , quo obtulit
unigenitum filium suum Isaac . Quartò quod re ipsa oc-

cisus sit . Hoc significant omnia sacrificia Mosaica , quæ
erant ex animalibus : Quintò quod effusione sanguinis
liberavit nos à servitute diaboli . Hoc significat sanguis
agni paschalis , qui super postes domorum aspersus , li-
beravit filios Israel à servitute Pharaonis . Sextò quod
suo sanguine mundaverit nos à peccatis nostris . Hoc sig-
nificant sanguis hircorum et aliorum animalium , teste
Apostolo Hebræor . ix , 13 : «Si enim sanguis hircorum
et taurorum inquinatos sanctificat ad emundationem
«carnis ; quanto magis sanguis Christi emundabit con-
scientiam nostram ab operibus mortuis ? » Septimò quod
innocens occisus sit . Hoc significat mactatio agni pascha-
lis . Unde Isaias c . lxx , 7 : «Sicut ovis ad occasionem du-
cetur , et quasi agnus coram tendente se obmutescet , et
non aperiet os suum . » Octavò quod tametsi innocens
fuerit ; tamen cum latronibus deputatus sit . Hoc signifi-
cat hircus , qui loco agni paschalis offerri poterat . Hir-
cus enim animal fœditum est . Nonò quod crura ejus non
sint fracta . Hoc significat agnus paschalis , de quo scrip-
tum Exod . xii , 46 : «Os non comminuetis ex eo . » Deci-
mò quod se totum Patri obtulerit , nulla parte sibi re-
servata . Hoc significant omnia holocausta .

44. Similiter in sacrificio incruento multa spectari pos-
sunt : Primò quod quotidie offeratur in Eucharistia . Hoc
significat juge sacrificium , de quo suprà . Secundò quod
caro Christi verè comedatur in hoc sacrificio : Joan . vi ,
55 : «Caro mea verè est cibus . » Hoc significat caro agni
paschalis , quæ verè comedebatur ab offerentibus . Tertiò
quod Christus sumatur sub specie panis et vini . Hoc sig-
nificant sacrificium Melchisedech , qui panem et vinum
obtulit . Quartò quod comedustri ex hoc sacrificio , debeant
esse puri à peccatis , ne indignè accedant : 1 Corinth . xi ,
29 : «Qui enim manducat et bibit indignè , judicium sibi
«manducat et bibit , non dijudicans Corpus Domini . »
Hoc significat sanctificatio filiorum Job . Quintò quod de-
beant habere veram contritionem et dolorem de peccatis
præteritis : 1 Corinth . xi , 28 : «Probet autem seipsum
«homo . » Hoc significant lactucae agrestes in esu agni
paschalis . Sextò quod debeant esse parati ad currēdam
viam mandatorum Dei , et contendere ad cœlestia . Hoc

significant iudæi, qui accineti lumbis, et calceati, et tenuentes baculum in manibus, festinanter comedebant agnum paschalem. Hæc ferè præcipua sunt. Alia minutiora omitto.

CAPUT XIV.

DE SACRAMENTIS MOSAICIS.

4. Sacraenta sunt quædam externa signa seu cæmoniæ, quæ ex Dei institutione habent vim significandi et efficiendi aliquam sanctitatem, ut passim docent theologi. Est autem duplex sanctitas: Una vera et interna, quæ est idem, quod gratia justificans: altera legalis et externa, quæ consistit in quadam munditia legali, id est à lege Mosaica præscripta. Sicut enim lex Mosaica reputabat quosdam immundos seu irregulares, qui hoc vel illo modo affecti essent, aut certa quædam opera facerent; ita etiam reputabat quosdam mundos et sanctos, si certas quasdam cærimonias à Deo institutas usurparent. Hoc posito, queritur primò, quæ et quot fuerint sacramenta Mosaica. Secundò quam vim et efficaciam sanctificandi habuerint. Tertiò an fuerint tam perfecta quæ nostra Sacraenta. Quartò quid de singulis in particulari statuendum sit.

QUÆSTIO I.

Quæ et quot fuerint sacramenta Mosaica?

4. Generatim loquendo, fuerunt duplia. Quædam pertinebant ad totum populum, ut circumcisio, esus agni paschalis, purificationes ab externis immunditiis, expiationes à peccatis. Quædam ad ministros Synagogæ, ut consecratio Sacerdotum, ablutio manuum ac pedum, rasio pilorum, esus panum propositionis et quorundam aliorum, quæ Sacerdotum usibus deputabantur. Divus Thomas in 1. 2. quæst. 102, art. 5.

2. Hæc omnia erant figuræ seu typi Sacramentorum novæ legis. Nam primò circumcisio erat figura Baptismi: 2. Esus agni paschalis, et esus panum propositionis figura Eucharistiæ: 3. Purificationes et expiationes figura Pœnitentiæ: 4. Consecratio Sacerdotum figura sacri Ordinis: D. Th. ibid. art. 5 ad 3.

3. Quæres: cur nulla fuerit figura reliquorum sacramentorum, ut Confirmationis, Extremæunctionis et Matrimonii? D. Thomas assignat hanc causam; quia Confirmationis est sacramentum plenitudinis gratiæ, (Galat. iii, 4, et Hebr. vii, 19.) Similiter Extremaunctionis est quasi immediata quædam præparatio ad introitum regni cœlestis. At in veteri Testamento nemini patebat introitus in regnum cœleste, quia janua regni nondum erat aperta, ed quod Christus nondum persolverat premium redemptiōnis nostræ per effusionem sui sanguinis: (Heb. ix, 8, et c. x, 19.) Denique sacramentum Matrimonii significat indissolubilem conjunctionem Christi cum Ecclesia, quam matrimonium iudæorum non poterat significare, quia per libellum repudiū poterat dissolvi: (Deut. xxiv, 1.)

4. Dices 4. Videntur plura fuisse; ut manna, et aqua scaturiens de petra, quæ erant figuræ sacramenti Eucharistiæ. Respondeo: Erant quidem figuræ sacramenti Eucharistiæ, ut bene objicitur; sed tamen non erant propriæ sacramenta. Non enim erant externæ cæmoniæ à Deo instituta, quæ ordinariè deberent usurpari, quamdiu duraret Synagoga. Nota: In veteri Testamento fuerunt duplices figuræ nostrorum sacramentorum. Quædam erant figuræ et sacramenta simul: ut circumcisio, esus agni paschalis, et reliqua superius enumerata. Quædam non erant sacramenta, sed tantum figuræ, quo pacto transitus maris rubri erat figura Baptismi; et manna figura Eucharistiæ: neutrum tamen sacramentum: D. Th. 3, p. q. 70, art. 4 ad 2.

5. Dices 2. Si non fuerunt alia sacramenta Mosaica, quæ quæ enumerata sunt; necesse est pauciora fuisse Mosaica, quæ sint nostra, quod est contra Augustinum in Psalm. LXXIII asserentem, plura fuisse Mosaica. Sequela patet, quia nostra sacramenta sunt septem: at